

การศึกษาระดับความเข้าใจและการมีส่วนร่วมต่อแผนยุทธศาสตร์ของสถาบันโรคผิวหนัง: การศึกษาระหว่างระดับผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

นายศุภลักษณ์ มิรัตนไพโร นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สถาบันโรคผิวหนัง ปี พ.ศ. 2568

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินระดับความเข้าใจของผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานต่อแผนยุทธศาสตร์ของสถาบันโรคผิวหนัง 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในแผนยุทธศาสตร์ระหว่างผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของบุคลากร และ 4) จัดทำข้อเสนอเชิงพัฒนาเพื่อยกระดับการสื่อสารและการมีส่วนร่วมภายในองค์กร การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์จากบุคลากรสถาบันโรคผิวหนังจำนวน 342 คน ครอบคลุมทุกระดับตำแหน่งและสายงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และการทดสอบความสัมพันธ์ด้วย Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 87.10) อายุเฉลี่ย 36.9 ปี อยู่ในช่วงวัยทำงานหลักขององค์กร ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปฏิบัติงานในสายบริการทางการแพทย์และพยาบาล ซึ่งเป็นกลุ่มกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของสถาบันฯ ผลการประเมินระดับความเข้าใจต่อแผนยุทธศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับ “สูงมาก” (เฉลี่ยร้อยละ 85.67) โดยเฉพาะด้าน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมองค์กร ซึ่งบุคลากรสามารถระบุและอธิบายได้อย่างถูกต้องมากกว่าร้อยละ 95 สะท้อนถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ในระดับภาพรวม อย่างไรก็ตาม ประเด็น “แผนปฏิบัติการประจำปี” ยังเป็นส่วนที่มีความเข้าใจต่ำ (เพียงร้อยละ 35.10) แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการ พัฒนาเครื่องมือถ่ายทอดยุทธศาสตร์สู่ระดับปฏิบัติ (Strategy-to-Action Communication Tools) เช่น Dashboard, Infographic และ Strategic Handbook

เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารมีอัตราการมีส่วนร่วมเฉลี่ยร้อยละ 79.71 สูงกว่ากลุ่มบุคลากรปฏิบัติการซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 72.78 แต่โดยภาพรวมทั้งสองกลุ่มมีการมีส่วนร่วมในระดับ “ค่อนข้างสูง” (เฉลี่ยร้อยละ 74.02) สะท้อนถึงการตื่นตัวของบุคลากรต่อการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์องค์กร อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นในการส่งเสริม “การมีส่วนร่วมเชิงรุก (Active Engagement)” โดยเฉพาะในกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน ผ่านระบบบริหารจัดการข้อเสนอแนะภายในองค์กร (Internal Suggestion Management System) และเวทีรับฟังความคิดเห็นแบบเปิด (Open Dialogue Forum) เพื่อให้บุคลากรทุกระดับมีโอกาสนำข้อคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์และเห็นผลลัพธ์ของข้อเสนออย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความเข้าใจและการมีส่วนร่วมพบว่า ระดับการศึกษา ประเภทการบรรจุ และลักษณะการปฏิบัติงาน เป็นตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาสูง อยู่ในตำแหน่งบริหาร หรือเป็นข้าราชการ/พนักงานราชการ มีระดับความเข้าใจและการมีส่วนร่วมต่อแผนยุทธศาสตร์สูงกว่า ซึ่งสะท้อนถึงโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่า ขณะที่ปัจจัยด้านเพศ อายุ และระยะเวลาการทำงานไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่ากลไกการสื่อสารภายในองค์กรสามารถกระจายข้อมูลได้ทั่วถึงในระดับหนึ่ง

ช่องทางการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อระดับความเข้าใจของบุคลากรมากที่สุด ได้แก่ การสื่อสารผ่านผู้บริหาร ($p = 0.002$) และ การประชุมภายในหน่วยงาน ($p = 0.0001$) ซึ่งเป็นช่องทางแบบ “สองทาง” ที่เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและซักถามโดยตรง สะท้อนว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในฐานะ “ผู้นำการสื่อสารยุทธศาสตร์ (Strategic Communicator)” ที่สามารถเชื่อมโยงเป้าหมายระดับองค์กรสู่ระดับปฏิบัติการได้อย่างชัดเจน

จากผลการศึกษา จึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงพัฒนาในเชิงปฏิบัติ ดังนี้

การจัดทำโครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการสถาบันโรคผิวหนัง ปีงบประมาณ 2569 เพื่อปรับปรุงโครงสร้างแผนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนกรมการแพทย์ โดยเน้นการบูรณาการข้อมูลและการกำหนดตัวชี้วัด (KPI) ที่สามารถวัดผลเชิงประสิทธิผลและผลลัพธ์ได้จริง

การสร้างความรู้และถ่ายทอดตัวชี้วัดสู่บุคลากรทุกระดับ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ “Strategic Communication Workshop” และการพัฒนาเครื่องมือสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เช่น Dashboard, Infographic, e-Handbook เพื่อให้บุคลากรเข้าใจทิศทางการดำเนินงานขององค์กรอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

การประเมินผลตามแผนยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้แนวทาง Monitoring & Evaluation (M&E) ที่ครอบคลุมตัวชี้วัดเชิงผลลัพธ์ (Outcome Indicators) และกระบวนการ (Process Indicators) เพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) สำหรับการปรับปรุงแผนในรอบปีถัดไป

โดยสรุป การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า สถาบันโรคผิวหนังมีพื้นฐานความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในระดับสูง แต่ยังมีช่องว่างของการสื่อสารยุทธศาสตร์ในระดับปฏิบัติที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม การสื่อสารเชิงรุกโดยผู้บริหาร การใช้สื่อสร้างสรรค์ และระบบติดตามผลที่ต่อเนื่อง จะเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้าง “วัฒนธรรมองค์กรแห่งการมีส่วนร่วมและเข้าใจทิศทางการร่วมกัน (Strategic Alignment Culture)” ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืนในระยะยาว